

Aurskog-Høland kommune

Et rikere oppvekstmiljø

Plan for barn og unge

Innholdsfortegnelse

Forord.		3
1. Innledning		4
1.1.	Et overordnet styringsdokument.	4
1.2.	Hensikten med planen	4
1.3.	Definisjon oppvekstmiljø	4
1.4.	Et rikere oppvekstmiljø	5
2. Viktige forutsetninger		5
2.1.	Verdiplattform	5
2.2.	Tverretattlig arbeid	6
2.3.	Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) og Barnevern	6
2.4.	Forebyggende helsetjenester	7
2.5.	Foreldremedvirkning	9
3. 0-5 år.		9
3.1.	Barnehage	9
3.2.	Parktilbud	10
3.3.	Fritid	10
4. 6-18 år		10
4.1.	Grunnskole	10
4.2.	Den kulturelle skolesekken	13
4.3.	Fritid	14
4.4.	Skolefritidsordning (SFO)	15
4.5.	Musikk- og kulturskole	15
4.6.	Bibliotek	17
4.7.	Fritidsklubber og møteplasser for ungdom	19
4.8.	Andre fritidstilbud	20
4.8.1.	Demokratiopplæring	20
4.8.2.	Prosjektstøtte	20
5. Nettverk og foreldrestøttende tiltak.		20
5.1.	Nettverk	20
5.2.	Foreldrestøttende tiltak	20
6. Eldre som ressurs for barn		21
7. Frivillighetssentralen		21
8. Voksenopplæringen som ressurs		21
9. Sammendrag		21

Forord

Mandatet til politisk komité 1 har vært utarbeidelse av overordnet styringsdokument på oppvekstfeltet.

Politisk komité 1 hadde sitt første møte i denne saken 6. april 2005 og har i alt hatt 10 møter.

Komiteen har i sine møter invitert enhetslederne for oppvekst Åslaug Degnes, Petter Nygård og Torunn Raths, enhetsleder for levekår, Anne-Kirsti Boutera og enhetsleder for familie- og folkehelse Bjørg Søgård Bråten for å få innspill om nåsituasjon og utfordringer innenfor disse enhetene.

Videre har Vigdis Jakobsen, fagansvarlig for fritid og Lars Roald Johansen, virksomhetsleder fritid kommet med viktige innspill når det gjelder fritidssektoren med musikk- og kulturskolen, bibliotek og fritidsklubber. Komitémedlemmene har vært på befaring på Bjørkelangen fritidsklubb.

Komiteen har også hatt møte med Ungdomsrådet for å få ungdommenes egne synspunkter på hva som er viktig for et godt oppvektmiljø i kommunen.

Politisk komité har bestått av disse medlemmene; Grethe Rønning (leder), Hans Christian Wilter, Kai Quille, Jostein Svendsen, Kristiane Berg, Sveinung Trømborg, og Thor Haugerudbråten. Fra administrasjonen har May R. Ekseth deltatt.

Planen har vært ute til høring hos alle aktuelle høringsinstanser. Høringsutkastet har også ligget på kommunens hjemmeside og alle har vært oppfordret til å komme med innspill.

Komiteen har mottatt 14 høringsuttalelser. Det kom inn mange gode kommentarer og konstruktive innspill til planen. Flere av innspillene er tatt til følge. En del av forslagene som kom inn var konkrete tiltak som den enkelte virksomhet kan sette i verk og som ligger innenfor det handlingsrommet planen allerede gir.

Planen ble vedtatt i kommunestyret 26.06.2006.

1. Innledning

Av mandatet går det fram at det er en forutsetning at styringsdokumentet får et detaljerings-nivå som gjør det anvendelig både i arbeidet med kommende rullering av kommuneplanen, og som et godt styringsdokument når kommunedelflaner og handlingsplaner innenfor oppvekst-feltet skal rulleres eller utvikles. Dokumentet skal gi føringer på et overordnet nivå.

1.1 Et overordnet styringsdokument

Planen skal være et overordnet styringsdokument på oppvekstfeltet, både i forhold til underliggende planer som berører oppvekstfeltet, samt for arbeidet med økonomiplaner og handlingsplaner på kommunalt nivå. Det betyr at enhetene oppvekst, levekår og familie- og folkehelse må legge planen til grunn i sine prioriteringer i arbeidet med barn og unge. I den grad andre enheter knyttes til oppvekstfeltet, gjelder denne planen også i deres prioritering og disposisjoner.

Planen bygger på gjeldende sentrale og lokale føringer i lover, planer og vedtak.

Planen blir derfor et overordnet styringsdokument for alle barn og unge i Aurskog-Høland uansett funksjonsnivå kommune. For øvrig vises det til "Handlingsplan for funksjonshemmede 2005-2008. Plan for barn og unge er forpliktende.

1.2 Hensikten med planen

Begrunnelsen for utarbeidelse av dette styringsdokumentet er blant annet behovet for koordinering av samlet innsats i kommunen, behovet for forebyggende tiltak, arbeidet med spesielle utfordringer og muligheter. Planen skal ha prioriteringer og synliggjøring av satsingsområder på oppvekstfeltet. Det er viktig å tenke helhetlig i forhold til barn og unges oppvekstmiljø innenfor oppvekstenheten og dette må gi føringer i forhold til tiltak og utvikling på oppvekstfeltet.

1.3 Definisjon oppvekstmiljø

Et godt oppvekstmiljø og ungdomsmiljø skal være en selvfølge og et varemerke for Aurskog-Høland. ⁽¹⁾

"Oppvekstmiljø" er et av satsingsområdene for kommunen. Hovedmålet for dette satsingsområdet er at:

Aurskog-Høland kommune skal prioritere gode oppvekstmiljøer
--

Med dette menes at kommunen allerede har et godt oppvekstmiljø, men at dette skal videreutvikles til å være et fortrinn for kommunen.

Med oppvekst tenker man først og fremst på barn fra fødsel og til man er i stand til å stå mer eller mindre på egne ben. Etter fylte 18 år kan man i alle fall ikke lenger snakke om oppvekst. I realiteten slutter barndommen noen år før. Da begynner ungdomstiden, som er et eget satsingsområde i kommuneplanen.

Hovedmål for satsingsområdet "Ungdomsmiljø" er at:

Aurskog-Høland kommune skal tilrettelegge for et godt ungdomsmiljø

Med dette menes at ungdom skal gis spesiell oppmerksomhet. I denne sammenheng tenker man på ungdom fra ungdomsskolealder, i videregående skole, men også eldre ungdom. (1)

Ungdom er en nøkkelgruppe i forhold til en samfunnsutvikling. Ingen kommuner har råd til å tape en generasjon. (1)

En kommune som Aurskog-Høland trenger all form for ungdom. Det er viktig å ta vare på ungdom med både spesiell og allsidig nøkkelkompetanse. (1)

Først og fremst må ungdommen sees på som en svært viktig ressurs som kan tilføre lokalsamfunnet kraft og fornyelse. Men da må blant annet kommunen forholde seg aktivt til denne gruppa. Ungdom skal tas med på råd og gis ansvar. (1)

(1) Kommuneplan 2002-2016 Måldelen, s 5, s 21, s.25

1.4 Et rikere oppvekstmiljø

Begrepet "et rikere oppvekstmiljø" skal være styrende for denne sektorovergripende planen. Lovverket for både barnehage og grunnskole slår fast at foreldrene har hovedansvaret for barnas omsorg og oppdragelse, og at barnehage og skole skal støtte hjemmet i dette arbeidet.

Et rikere oppvekstmiljø definerer vi på følgende måte:

- 1. vi har et variert tilbud for alle aldersgrupper*
- 2. de ansatte har høy real- og formalkompetanse innen sine felter*
- 3. miljøet skal preges av synlige, tydelige voksne*
- 4. vi disponerer gode, hensiktsmessige lokaler som er tilgjengelig for alle*
- 5. miljøet er preget av inkludering og samhandling mellom alle involverte parter hvor familie og personlig nettverk har en sentral rolle*

Disse fem kriteriene skal gjelde alle på alle områder som denne planen omfatter. Det betyr at dette skal være styrende for alle virksomheter når det gjelder prioritering av tiltak og tilrettelegging av de ulike tilbudene.

2. Viktige forutsetninger

2.1 Verdiplattform

Miljøet skal preges av synlige og tydelige voksne. Det er en forutsetning at alle utfører sitt arbeid i tråd med et forpliktende verdigrunnlag, som må ligge i bunnen for all virksomhet. Det må utarbeides en felles verdiplattform for arbeidet med barn og unge for alle oppvekst-enhetene og enhetene familie- og folkehelse og levekår.

Et inkluderende oppvekstmiljø er et miljø fritt for mobbing og rasisme, der alle er likeverdige og kan være den de er, uansett kjønn, tro, hudfarge, bakgrunn eller seksuell legning.

2.2 Tverretatlig arbeid

Å se barnet i helhet stiller krav til koordinering av samlet innsats for barn og unge i kommunen. Dette betyr at alle enheter må samarbeide om å gi barn og unge det beste tilbudet. I alt arbeid må utgangspunktet være barnas beste, og de ulike fagpersonene/profesjonene må bruke lovverket på en slik måte at det gagnar barn og unge best. Krav om taushetsplikt må for eksempel ikke være til hinder for samarbeid. Heller ikke må redsel for å slippe andre profesjoner inn på eget område være noe som hindrer samarbeid om barn og unges beste.

Det er viktig at de ulike fagpersonene møter barn på deres naturlige arenaer, barnehage og skole. En må søke å finne inkluderingsmekanismer i stedet for å ta barn og unge ut fra deres naturlige miljø.

2.3 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og Barnevern

Pedagogisk-psykologisk tjeneste og barnevernet er tjenester som har en viktig funksjon i det forebyggende arbeidet. Desto tidligere barn og unge kan få hjelp, desto større mulighet har vi for å oppnå gode resultater. Det er viktig at tjenestene er til stede på barn og unges naturlige arenaer.

Det må være et mål å skape inkluderende miljøer i barnehage og skole. En skole for alle er den rådende tankegangen i Norge. Med det menes blant annet at alle har rett til å få en tilpasset opplæring i sitt nærmiljø.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste skal hjelpe barnehagen og skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for barn med særlige behov. Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der loven krever det. (2)

Barneverntjenesten har spesielt ansvar for å søke avdekket omsorgssvikt, adferds-, sosiale og emosjonelle problemer så tidlig at varige problemer kan unngås, og sette inn tiltak i forhold til dette. (3)

Barneverntjenesten skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse oppgaver som den er pålagt etter denne loven. (4) I saker hvor ungdom er innblandet i kriminalitet for første gang, anbefaler vi at barneverntjenesten samarbeider med politiet og deltar i bekymringsamtale med de berørte partene.

(2) Opplæringsloven, § 5-6

(3) Lov om barneverntjenester, § 3-1

(4) Lov om barneverntjenester, § 3-2

Et variert tilbud

PPT har en todelt rolle. De skal både hjelpe det enkelte barn og utføre sakkyndig arbeid i forbindelse med de ulike behovene hvert enkelt barn måtte ha, men de skal også bidra med systemrettet arbeid rettet mot hele barnehagen og skolen og støtte de tilsatte i deres arbeid.

Det er viktig at begge disse ansvarsområdene blir godt ivaretatt.

PPT består av fagpersoner på ulike felt. Det er viktig at tjenesten søker å ha et personale som dekker de ulike feltene som går inn under PPT.

Kompetanse

De tilsatte i PPT og barnevern må ha høy kompetanse innenfor sine områder. Det må legges vekt på kontinuerlig kompetanseutvikling for å kunne være så oppdatert som mulig.

Den kompetansen som de tilsatte i PPT og barnevern har, må brukes til å veilede og hjelpe tilsatte og foreldre.

Skal PPT oppfylle sin rolle som kompetanse- og organisasjonsutvikler i skolen, er det nødvendig å være til stede i barnehagene og på skolene. Det er viktig at PPT sørger for en likeverdig fordeling mellom sin rolle som kompetanseutvikler og i arbeidet med sakkyndig vurdering.

De ansatte i barnevernet skal også være mer synlige i barnehage og skole. Et barnevern som er til stede der barn og unge oppholder seg, er også mer tilgjengelig for de ansatte. Terskelen for å ta opp problemstillinger og utfordringer blir mindre, noe som vil gagne alle parter.

Synlig, tydelig voksen

Det er viktig at både PPT og barnevern er til stede på de naturlige arenaene hvor barn og unge finnes, i barnehage- og i skolehverdagen. Både PPT og barnevern bør bruke så mye som mulig av sin tid til oppsøkende virksomhet for å kunne ivareta det forebyggende perspektivet på en så god måte som mulig. Vi må også legge til rette for faste dager som disse tjenestene er tilgjengelige på skolene og i barnehagene. Synlige tjenester blir "ufarliggjorte". Dette gjelder spesielt for barnevernet, som må bli mer synlige i barnehage og skole enn de har vært til nå.

I Aurskog-Høland må vi få et oppsøkende barnevern og en pedagogisk- psykologisk tjeneste som kan veilede og hjelpe ansatte og foreldre som ledd i et forebyggende perspektiv.

Gode, hensiktsmessige lokaler

PPT og barnevern må ha lokaler som ivaretar brukernes behov for enkel tilgang og til skjerming fra offentlighet. Lokalene må innby til tillit og ivaretaking av den enkelte besøkende.

Inkludering og samhandling

Det må være et tett samarbeid mellom PPT, barnevern, helsesøster og de tilsatte i barnehage og skole.

2.4 Forebyggende helsetjenester

Forebyggende helsetjenester omfatter helsesøster, jordmor og psykiatrisk sykepleier for barn og unge.

Psykiatrisk sykepleier er en viktig samarbeidspartner for helsesøster i helsestasjon og skolehelsetjeneste. Det er spesielt viktig at denne kompetansen er tilgjengelig for ungdom som strever med psykiske lidelser eller trenger akutt hjelp.

Helsesøster må få en sentral rolle på alle arenaer for barn og unge og deres foreldre.

Helsesøster er den som møter og følger barnet fra fødsel til det er ferdig med videregående skole.

Helsesøster skal bidra til å fremme folkehelsen, til å sette barn og unge i stand til å ta vare på egen helse. Den generelle forebyggingen av trivsel, sunnhet, fysisk, psykisk og sosial helse viser seg bare å bli mer og mer viktig å bruke tid på. Helsesøster har ansvar for barns generelle utvikling.

Vi viser til ”Helseprofil for barn og unge i Akershus” (5) som tegner et bilde av barns hverdag og helsetilstand. Undersøkelsen viser at de fleste barn har det trygt og godt, men det er også urovekkende signaler i dette materiale som barns forhold til alkohol og kosthold. (Se vedlegg 1)

(5) Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, 2004

Et variert tilbud for helsetjenesten

Helsesøsters arbeid skal starte med foreldre som venter barn. De aller fleste gravide følges opp av jordmor og fastlege etter ny Veileder for svangerskapsomsorgen. Ved behov samarbeider jordmor og helsesøster nært før barnet blir født. Kommunen skal tilby foreldrestøttende tiltak, som for eksempel foreldreforbereidende kurs, for denne målgruppen. Veiledning og informasjon blir vesentlig innhold i dette tiltaket.

I førskolealder er det etablert helsekontroll for 2- og 4-åringer, mens 3-åringene pr i dag ikke har noe tilbud om oppfølging. En 3-årskontroll kan fange opp behovet for hjelp på et tidligere tidspunkt enn slik systemet er i dag med et stort aldersspenn mellom kontrollene. Etter en faglig vurdering kan 3-åringer tas inn til kontroll.

Et annet foreldrestøttende tiltak vil være tilbud til foreldre med barn i førskolealder. For denne gruppen vil behovet for veiledning og informasjon være stort.

Arbeidet med å fremme folkehelsen er også en viktig sak for helsetjenesten. Dette arbeidet starter med foreldrene.

Skolehelsetjenesten er en viktig del av helsesøster arbeid, likeså helsestasjon for ungdom. Å møte barn og ungdom på deres egen arena er viktig. Helsesøster har mulighet til å kunne bidra med hjelp både når det gjelder det fysiske, det psykiske og det sosiale. Vi har behov for en bedret skolehelsetjeneste og ber de som jobber med forebyggende helsetjenester utarbeide en plan for utvikling og forbedring. Helsestasjon for ungdom er et viktig og nødvendig tiltak som må opprettholdes.

Kompetanse

Helsesøster må ha spisskompetanse på den gruppen barn hun har hovedansvar for. Helsesøster må ha god kompetanse på tegn og symptomer for rusmisbruk og behov for emosjonell førstehjelp. Videre må helsesøster kunne vurdere barns generelle utvikling. Det er viktig at helsesøster viderefører denne kompetansen til tilsatte i barnehage, skole og fritidsaktiviteter.

Helsesøster har også en viktig rolle som veileder og samarbeidspartner for det voksne personalet i barnehage, skole og fritidsaktiviteter.

Synlig, tydelig voksen

Helsesøster skal være en synlig og tydelig person som er tilstede for barn, unge og foreldre og for de tilsatte i de ulike virksomhetene. Det må legges til rette for mer tilstedeværelse i barnehage og skole.

Gode, hensiktsmessige lokaler

Det må sørges for gode og hensiktsmessige lokaler for helsesøster både når det gjelder helsestasjon og tilgjengelige rom for helsesøster i barnehage og skole.

Inkludering og samhandling

Helsesøster må i sitt arbeid bidra til at alle barn og unge blir inkludert i sitt miljø. Et godt arbeid forutsetter god samhandling mellom helsesøster, foreldre, tilsatte innen *hele* oppvekstfeltet og annet fagpersonell som barnevern og PPT.

2.5 Foreldremedvirkning

Foreldremedvirkning må vektlegges. Vi må få til et reelt samarbeid mellom foreldre og ansatte i barnehage og skole. Innenfor den enkelte oppvekstenhet må ledelse og medarbeidere i virksomhetene bli enige med foreldreutvalget og samarbeidsutvalget om hva det er viktig å samarbeide om. Medvirkningsprofilen i enheten kan være forskjellig fra enhet til enhet og bør gjennomgås for hvert år.

3. 0 - 5 år

For førskolealder har vi følgende statlige lovverk og andre sentrale føringer:

- Lov om helsetjenester i kommunene, HOD
- Stortingsmelding nr. 16 (2002-2003) *Resept for et sunnere Norge* (folkehelsemeldingen) HOD
- Rammeplan for barnehagen, BFD
- Lov om barnehager, BFD
- Opplæringsloven (spesialpedagogiske tiltak)
- Plan for Aurskog-Høland barnehagen
- Kommuneplan for Aurskog-Høland kommune – måldelen
- Handlingsplan for Aurskog-Høland 2005 – 2008

3.1 Barnehage

Barnehagene styres av lov og rammeplan for barnehage. Både lov og rammeplan har vært til revidering, og arbeidet med å implementere disse nye styringsdokumentene må nå ha fokus i barnehagene. Ny lov om barnehager trådte i kraft 01.01.06, mens rammeplanen skal tas i bruk fra høsten 2006.

Et variert tilbud

Kommunen har både kommunale og private barnehager av ulik størrelse og ulikt innhold. Det er viktig å ivareta og videreutvikle dette mangfoldet. Et samarbeid med musikk- og kulturskolen om et kreativt førskoletilbud må vurderes.

Biblioteket er en viktig kulturformidler for barn i førskolealder. Barns muligheter for opplevelser og innlevelse må ivaretas gjennom ulike tilbud som teater og opplesing. Den kulturelle matpakka gir tilbud til dagens 5-åringer på biblioteket. Dette må opprettholdes.

Vi ønsker at det skal finnes et variert tilbud av barnehager, som for eksempel naturbarnehage og gårdsbarnehage i kommunen.

For barn som til vanlig ikke er i barnehage, må kommunen ha et tilbud om åpne barnehager. Dette er et vellykket lavterskeltilbud som eksisterer i dag, men som man med fordel kan utnytte enda bedre.

Barnehagetilbudet i kommunen skal dekke etterspørselen. Kommunen skal derfor sørge for at det utvikles et fleksibelt tilbud i samarbeid mellom kommunen og andre tilbydere.

Kompetanse

Kompetanseutvikling må ivaretas for alle yrkesgrupper som er tilsatt i barnehage. De tilsatte må ha god kompetanse på barns utvikling, både sosial, fysisk og språklig så vel som kompetanse på foreldreveiledning og samarbeid med foreldrene generelt.

Synlig, tydelig voksen

Barn trenger gode rollemodeller. Det må legges vekt på at de tilsatte er gode forbilder for barna. Assistentene, barne- og ungdomsarbeidere og pedagogene i barnehagen må i samarbeid sørge for at barn møter synlige og tydelige voksne i barnehagen.

Vi ønsker større pedagogtetthet i barnehagene. Vi må også arbeide for å få inn flere menn i barnehagene. For å øke andelen mannlige ansatte anbefales det å innhente erfaringer fra de kommunene som har lyktes godt med dette.

Gode, hensiktsmessige lokaler

Lokalene som brukes til barnehagevirksomhet må til enhver tid være gjenstand for vurdering for å sikre at de holder kvalitetsmessige mål.

Inkludering og samhandling

Barn må i så stor grad som mulig få være i sitt naturlige miljø. Arbeidet med inkludering av alle skal ha fokus i kommunen. Samhandling mellom alle grupper som har med det enkelte barn må ivaretas. Dette gjelder både mellom tilsatte, helsesøster, PPT, barnevern og foreldre. Samarbeidet med foreldrene er særlig viktig. I samarbeid med foreldrene har barnehagen en unik mulighet til å forebygge sosiale og faglige vansker. Og det gjelder ikke minst mellom barnehage og skole med tanke på et helhetlig oppvekstmiljø.

Vi ønsker også at barnehage og musikk- og kulturskole må ses mer i sammenheng.

3.2 Parktilbud

Barneparktilbudet er et tilbud som ikke reguleres av lov om barnehage. Tilbudet ivaretar behovet for et variert tilbud i kommunen og bør finnes. Kriteriene som er satt opp som fellesnevner for alle virksomheter/ tiltak som settes i verk i kommunen, må være retningsgivende også for parktilbudene.

3.3 Fritid

Lag og foreninger, som har tilbud til denne aldersgruppen utover barnehage og parktilbud, må gis støtte for å fortsette dette arbeidet.

4. 6-18 år

4.1 Grunnkole

For grunnskole har vi følgende statlige lovverk og andre sentrale føringer:

- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), UFD

- Læreplan for grunnopplæringen, UFD
- Barnevernsloven
- Kunnskapsløftet – reformen i grunnskole og videregående opplæring, UFD
- Plan for grunnskolen i Aurskog-Høland
- Kommuneplan for Aurskog-Høland kommune – måldelen
- Handlingsplan for Aurskog-Høland 2005 – 2008
- St.meld. nr. 39 (2001-2002) Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge

Kunnskapsløftet er den nye reformen i grunnskole og videregående opplæring. Stortinget ga i juni 2004 sin tilslutning til hovedlinjene i Kunnskapsløftet. Reformen medfører en rekke endringer i skolens innhold, struktur og organisering – fra første trinn i grunnskolen til siste trinn i videregående opplæring. Reformen starter høsten 2006 for elevene på 1.– 9. trinn i grunnskolen og på første trinn i videregående opplæring. De andre trinnene følger etter i 2007 og 2008.

Målet for Kunnskapsløftet er at alle elever skal tilegne seg grunnleggende ferdigheter og den kompetansen de trenger for å klare seg i livet. Alle skal få de samme mulighetene til å utvikle sine evner, uansett sosial eller etnisk bakgrunn.

Med Kunnskapsløftet skal vi sikre tilpasset opplæring for alle elever og legge økt vekt på læring, slik at elevene får gode forutsetninger for å møte kunnskapssamfunnet. Retten til spesialundervisning skal bestå som i dag.

Det er viktig at kommunen legger til rette for og prioriterer arbeidet med å implementere kunnskapsløftet i AH skolen.

Et variert tilbud

Læringsplakaten, som er en del av den nye læreplanen, inneholder 11 grunnleggende forpliktelser for skolen. Den skal være et grunnlag for skolens arbeid med opplæring, og et grunnlag for kvalitetsutvikling for både skoleeiere, skoleledelse og lærere.

I læringsplakaten slås det fast at skolen skal fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter. Som et supplement til det tilbudet som gis på den enkelte skole, må elever med spesielle behov kunne tilbys alternative tilbud som en del av, eller istedenfor, den ordinære opplæringen. Tilbudet som kommunen gir i dag, ved Skåningsrud skole, er et viktig tilbud for en liten gruppe elever som ikke kan få et tilfredsstillende tilbud i vanlig grunnskole. Alternative opplæringstilbud, som for eksempel "Huskestua", må ses på som viktige supplement til ordinær undervisning for elever som av ulike grunner opplever den ordinære skolehverdagen som vanskelig, og som på denne måten kan få muligheten til å oppleve mestring. Alternative opplæringstilbud må ha en plass i Aurskog-Høland- skolen, enten tilbudene gis på den enkelte skole eller som eksterne tilbud. De alternative tilbudene må gis det handlingsrommet som trengs for å få til et godt tilbud, slik at de elevene som trenger det, kan få praktiske utfordringer.

Kompetanse

En av forpliktelsene i Læringsplakaten er å "stimulere, bruke og videreutvikle den enkelte lærers kompetanse". Det må derfor legges til rette for en kontinuerlig kompetanseutvikling i kommunen.

All forskning viser at læreren er skolens viktigste ressurs. (6) En undersøkelse om kompetansen i grunnskolen viser at mange lærere mangler, eller har mangelfull utdanning i de fagene de underviser i. (7) Dette understreker betydningen av at vi må satse på kompetanse-utvikling av skolens lærere og ledere. Kompetansen må omfatte både fagspesifikk påfyll og didaktisk kompetanse.

Målet er at lærerne skal ha god utdanning og være godt kvalifisert innen de fagene de underviser i og på de trinnene de underviser. Det må også være et mål at en kan se den pedagogiske kompetansen som finnes i kommunen som en helhet, og være åpne for både å tilby og å nyttegjøre seg kompetanse som finnes i andre virksomheter, som for eksempel i musikk- og kulturskolen, inn i grunnskolen.

Skoleeiers ansvar for kompetanseutvikling innebærer ansvar for å utvikle rutiner for vurdering av skolens kvalitet og resultater og å følge opp den informasjonen som fremkommer gjennom de ulike vurderingssystemene.

Kommunen må utvikle egne kvalitetsvurderinger i tillegg til de nasjonale. Det må gjennomføres brukerundersøkelser og det må legges opp til årlige utviklingsamtaler mellom skoleeiers representant og ledelsen ved den enkelte skole.

En forutsetning for å lykkes med Kunnskapsløftet er at hver skole har kunnskap om svake og sterke sider ved sin egen virksomhet og om hvilke tiltak som fører til forbedring. Dessuten må de ha tilgang til et godt støtte- og veiledningsapparat. (8) Som skoleeier må det tas stilling til hvordan dette kan ivaretas i Aurskog-Høland kommune.

(6) St.meld. nr 30 - 2003-2004, s. 16

(7) OECD 2004

(8) Strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringen 2005-2008, s. 6

Synlig, tydelig voksen

En grunnleggende forpliktelse skolen har, er i følge Læringsplakaten å ”bidra til at lærere fremstår som tydelige ledere og som forbilder for barn og unge”.

Voksenpersonalet i skolene må arbeide bevisst for å fylle denne rollen på en kvalitativt god måte. Skolen må ha en forpliktende verdiplattform som alt arbeid bygger på. Vi viser til punkt 1.3 på side 4.

Gode, hensiktsmessige lokaler

Vi må satse både på å få et bedre innhold i skolen, men også bedre skolebygg. Mange av skolene våre er gamle med uhensiktsmessige lokaler for å kunne drive dagens skole.

Kommunen har hatt en grundig gjennomgang av skolebyggene i vår kommune. (9)

Skolebygningene er kommunens ansvar, og behovene for rehabilitering og fornyelse, som er foreslått i denne rapporten, må følges opp. Det må også tas hensyn til endrede behov siden rapporten ble fremlagt. Det arbeides kontinuerlig med å rehabiliter/bygge ut skoleanlegg med utgangspunkt i Norconcults rapport.

I plan for grunnskolen for Aurskog-Høland er et av målene at ”skolene er fri for forsøpling og hærverk”. Et annet mål er at estetiske kvaliteter skal vektlegges i sterkere grad. Estetikk er også et satsingsområde i kommuneplan for Aurskog-Høland. (10)

Hovedmålet er at Aurskog-Høland kommune skal bidra til å utvikle attraktive fysiske omgivelser.

I følge planen betyr dette at estetikk skal være i fokus ved:

- fysisk utforming av utemiljøet og bygningsmassen
- i den offentlige planleggingen og i saksbehandlingen
- drift og vedlikehold av bygninger og anlegg

Kommunen skal også, gjennom retningslinjer og andre holdningsskapende aktiviteter, bidra til å øke bevisstheten rundt estetikk og lokal identitet.

Vi har en forventning til at denne målsettingen følges opp på alle nivåer.

(9) Norconsult, 2002
(10) Måldelen 2002-2016

Inkludering og samhandling

Likeverdig, inkluderende og tilpasset opplæring er overordnede prinsipper for grunnopplæringen.

Norsk skole skal være en inkluderende skole hvor det er plass til alle. Skolen skal derfor gi tilpasset opplæring, slik at hver enkelt elev stimuleres til størst mulig måloppnåelse.

Samhandling mellom alle enheter som har ansvar for barn (barnehage/skole/PPT /helse-tjenesten/barnevern), må prioriteres i kommunen.

Samarbeid mellom skolene innad i oppvekstområdene og på tvers av oppvekstområdene, er en vesentlig forutsetning for å utvikle en kvalitativ god Aurskog-Høland-skole.

Det er også viktig å kunne se grunnskolen og musikk- og kulturskolen mer i sammenheng for å kunne utnytte den kompetansen som finnes i musikk- og kulturskolen til beste for alle elever.

Et godt samarbeid mellom skolefritidsordningene, skolene og fritidsklubbene er viktig for å kunne utvikle et helhetlig oppvektmiljø.

Et regionalt samarbeid, bl.a. om kompetanseutvikling, er startet opp. Dette samarbeidet må fortsette, og utvikles videre.

Foreldrene er viktige medspillere og en ressurs for skolene. Opplæringslovens § 1-2 understreker at skolens opplæring skal skje i ”samarbeid og forståing med heimen”. Loven har også bestemmelser om organisering av foreldremedvirkning gjennom foreldreråd og samarbeidsutvalg. Skolens forpliktelse til å gi foreldrene et medansvar er på ny understreket i læringsplakaten.

4.2 Den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken i Aurskog-Høland er en satsing som retter seg mot den eldste gruppen barnehagebarn og elevene i grunnskolene i kommunen. Den sikrer at elevene som går ut av grunnskolen i Aurskog-Høland har med seg god kunnskap om vår lokale kulturarv, og at de har fått opplevelser og kunnskap knyttet til bildekunst, skulptur, musikk, teater, dans, litteratur, film og arkitektur.

Plan for Den kulturelle skolesekken for Aurskog-Høland kommune ble vedtatt som en minimumsplan for barnehage og grunnskole i desember 2002, og kommunale midler til dette ble avsatt i eget budsjettavsnitt fra 2003.

Den kulturelle skolesekken er vært et meget vellykket tiltak. Den tilfører elevene en kulturell ballast som ikke bare kommer elevene til gode, men også skolen og det lokale kulturlivet som helhet.

Det kommunale bidraget til den kulturelle skolesekken må opprettholdes i tråd med det politiske vedtaket. I tillegg kommer de statlige midlene som tilføres Den kulturelle skolesekken. På denne måten kan de kulturelle tiltakene til elevene opprettholdes minst på dagens nivå.

4.3 Fritid

For oppvekstmiljø/fritid har vi følgende sentrale føringer:

- Kommuneplan for Aurskog-Høland kommune 2002-2016 – måldelen
- Handlingsplan for Aurskog-Høland 2005 – 2008
- Opplæringsloven, § 13.4, ”Kulturskoleloven”
- St.meld. nr. 39 (2002-2003) ”Ei blot til lyst”
- St.meld. nr. 48 (2002-2003) ”Kulturpolitikk fram mot 2014”
- St.meld. nr. 30 (2003-2004) ”Kultur for læring”
- St.meld. nr. 39 (2001-2002) Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge

Barn og unge har en aktiv fritid. Fritidssystemene er varierte, men det finnes noen klare vinnere. Kino, idrett, musikk, bøker og medietilbud (fjernsyn/ dataspill/internett/lytte til musikk) har en fremtredende plass i barn og unges hverdag.

Det er viktig at barn og unge har innflytelse på utformingen av aktivitetene. Vi må ta vare på barn og unges egne ideer og engasjement. Barn og unge må få prøve ut et bredt felt av aktiviteter og opplevelser, både fordi det har egenverdi og fordi de kvalifiserer seg til medansvar og deltakelse i samfunnet.

Det pågår et eget arbeid om kulturstrategi i kommunen. En kulturstrategiplan vil grense opp til denne sektorovergripende planen. Derfor omtaler vi ikke ulike fritidstilbud gjennom lag og foreninger her.

Et variert tilbud

Innenfor fritid har vi et variert tilbud til barn og unge i kommunen. Kommunen har ungdomsmiljø som et satsingsområde. Det må derfor legges vekt på å nå målet for satsingsområdet.

Kommuneplanen beskriver både nåsituasjonen og aktuelle utfordringer som kommunen står overfor. Kommunen skal oppmuntre til at det etableres attraktive møteplasser for ungdom. (11)

Kommunen skal støtte aktivt opp om lag og foreninger som arbeider med tilbud til ungdom. (12) I Aurskog-Høland er det et rikt liv når det gjelder lag og foreninger. Vi ønsker å ha et variert tilbud av aktiviteter innen idrett og kultur i hele kommunen. Et allsidig organisasjonsliv gir et stimulerende oppvekstmiljø. Kommune anser det arbeidet som utføres av de frivillige organisasjonene som svært verdifullt også for ungdomsmiljøet, og vil fortsatt gi sterk økonomisk støtte til dette arbeidet. (12)

En plan for rusforebyggende tiltak er under arbeid.

(11) Kommuneplan 2002-2016, måldelen 7.4.1

(12) Kommuneplan 2002-2016, måldelen 7.4.2

4.4 Skolefritidsordning (SFO)

Skolefritidsordningen skal være et frivillig tilbud til barn på 1.-4. klassetrinn, som trenger omsorg og tilsyn utenom skoletiden og til barn med særlige behov på 1. - 7. klassetrinn. Skolefritidsordningen skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter og leksearbeid med utgangspunkt i barnas alder, funksjonsnivå og interesser. Den skal videre gi barna omsorg og tilsyn.

Skolefritidsordningene er et middel til å trygge barns oppvekstvilkår. Gode skolefritidsordninger er tilpasset barnas behov og lokal kultur, og har forebyggende effekt. Intensjonen med SFO er at den skal harmonisere barnas skoletid og fritid med foreldrenes arbeidstid, som et sted å være og å rekreasere før og etter obligatorisk skoletid. Her skal barna få omsorg, riktig mat, hvile, men også aktiviteter slik at de får anledning til å utfolde seg ut fra sine interesser, både individuelt og sammen med andre.

Alle skolene i Aurskog-Høland har i dag tilbud om skolefritidsordninger, og det må være en forutsetning at alle som ønsker plass i SFO, får det.

Et variert tilbud

Skolefritidsordningen er først og fremst et tilbud om et sted å være innenfor en trygg ramme. Skolefritidsordningen må legges opp slik at den gir et variert tilbud til aktiviteter. Det er naturlig at hver SFO har sitt særpreget som dyrkes og videreutvikles.

Kompetanse og synlige, tydelige voksne

I skolefritidsordningen er kravet om kompetente medarbeidere og synlige, tydelige voksne viktig. Medarbeiderne i SFO har et godt utgangspunkt for å arbeide med barns sosiale dannelse. Personalets holdninger er av størst betydning for om ordningen er tilpasset barnas behov. De tilsatte i SFO må derfor ivaretas når det gjelder kompetanseutvikling.

Inkludering og samhandling

SFO er en arena som ligger godt til rette for å få til inkludering av barn med ulike forutsetninger.

Gode, hensiktsmessige lokaler

Skolefritidsordningen må ha gode og hensiktsmessige lokaler til sitt bruk.

Det vises forøvrig til vedtektene for skolefritidsordninger i Aurskog-Høland kommune.

4.5 Musikk- og kulturskolen

Musikk- og kulturskolene er lovfestet som et kommunalt ansvar. Det er opp til den enkelte kommune å velge omfang og innhold i musikk- og kulturskolen.

Et variert tilbud

Musikk- og kulturskolen må gi et allsidig og variert tilbud til barn og unge innenfor det kunstfaglige feltet.

Et tilbud der musikk- og kulturskolen i utstrakt grad gir et breddetilbud til både den offentlige skolen og kulturlivet ellers, vil kunne favne videre enn i dag. Med den fleksible og utvidede skoledagen som etter hvert tas i bruk i grunnskolen, vil det også åpne for økt samarbeid, blant

annet gjennom å legge deler av den generelle musikk- og kulturskoleundervisningen inn i en utvidet skoledag. Det kan også gi rom for bedre sambruk av lærerressurser med skolen.

Noen av musikk- og kulturskolens tilbud bør være desentralisert. Opplegg som krever lite opprustning av utstyr kan legges til hvert oppvekstområde. Gruppeundervisning i dans, drama og visuelle kunsthøgskolefag kan derfor være desentraliserte tilbud.

En sentralisert musikk- og kulturskole er den rimeligste og beste løsningen for individuell undervisning. En sentralisert undervisning er også en fordel for lærermiljøet, som dermed ikke splittes og gis mulighet for erfaringsdeling og felles refleksjon.

Utfordringen er å lykkes med et godt samarbeid mellom grunnskolen, skolefritidsordningen og kulturskolen og øvrig kulturliv. Kommunen har, som skoleeier for begge ovennevnte skoleslag, mulighet til å utvikle musikk- og kulturskolen til å bli et ressurscenter for grunnskolene i kommunen, slik det har skjedd i noen kommuner. Kulturskolens rolle vil da endres fra i hovedsak å være et tilbud for «de få utvalgte» elevene til også å bli en kulturell drivkraft for alle grunnskolene i kommunen.

Arbeidet med Den kulturelle skolesekken på lokalt plan skal gjennomføres i et samarbeid mellom grunnskolen, musikk- og kulturskolen og kulturlivet ellers. Dette krever at skoleeiere ser ulike tilbud som del av en helhet og sørger for å integrere musikk- og kulturskolen i sine skolesekkprosjekter. Samarbeid og bruk av musikk- og kulturskolen kan styrke skolens for- og etterarbeid i forbindelse med besøk av profesjonelle kunstnere i grunnskolen og på en god måte knytte tiltakene til læreplanen for grunnskolen.

Kompetanse og samarbeid

Musikk- og kulturskolen vil kunne ha en sentral rolle for grunnskolen både i kraft av sin kompetanse og som koordinator for ulike kunst- og kulturarbeidere og kunstinstitusjoner, som grunnskolene i kommunen kan ønske å bruke.

Undervisningspersonalet i musikk- og kulturskolene er lærere med både formell og reell kompetanse. Det kan være lærere med formell høgskole- eller universitetsutdanning, og det kan være lokale kunstnere og kulturbærere, kunsthåndverkere, personer med husflidsbakgrunn og andre.

Aurskog-Høland-skolene har behov for lærerkrefter innen kunsthøgskolefagene. Medarbeiderne i musikk- og kulturskolen har en kompetanse som må være viktig å kunne benytte i grunnskolens ordinære undervisning.

Vi må bygge opp ulike typer spisskompetanse i et miljø, som i samarbeid, kan benyttes av alle.

Det vil være god ressursutnyttelse å kunne benytte denne spisskompetansen i alle virksomheter innen oppvekst, i tillegg til den undervisning som drives i musikk- og kulturskolen i dag. Dette vil avhjelpe situasjonen i den obligatoriske skolen, og det vil gi mulighet for et rikere tilbud i barnehage, SFO og fritidsklubb. Samtidig kan dette også bedre situasjonen for musikk- og kulturskolen.

Det skal legges vekt på å få til et godt samarbeid mellom barnehagene, grunnskolene, SFO, fritidsklubbene og musikk- og kulturskolen.

Det må utarbeides forslag til modeller for et forpliktende samarbeid mellom musikk- og kulturskoler og barnehager, skoler, skolefritidsordninger og det frivillige kulturtilbudet for barn og unge. Modellene for samarbeid må konsekvensutredes.

Synlige, tydelige voksne

Det er en forventning til at lærerne i musikk- og kulturskolen gir opplæring etter samme retningslinjer som er styrende for de øvrige virksomhetene.

Gode hensiktsmessige lokaler

Skal vi lykkes i å bygge opp musikk- og kulturskolen til å bli et kulturpedagogisk ressurscenter i kommunen, må lokalene være tilstrekkelige og hensiktsmessige. Individuell undervisning må samles på ett sted og være sentralt plassert i kommunen. Det vil være naturlig å plassere musikk- og kulturskolen i et eventuelt nytt kulturhus.

4.6 Bibliotek

Folkebibliotek

Folke- og fylkesbibliotek er viktige samarbeidspartnere for barnehagene og skolene. Folkebiblioteket er forpliktet gjennom lov om folkebibliotek til å samarbeide med skolen. Det er en utfordring å få til et slikt organisert samarbeid, et tiltak som skal sikre bedre ressursutnyttning og struktur i arbeidet for barn og unge. Stikkord for et slikt samarbeid er felles elektronisk katalog, veiledning i bokvalg, formidling av litteratur, forfattermøter, utnyttelse av boksamlingen og kompetanseheving av personale.

Elevene må få anledning til å besøke og gjøre seg kjent med folkebiblioteket. Folkebiblioteket er et viktig senter for kunnskapskilder, barne- og ungdomslitteratur og formidling av leselyst i lokalsamfunnet.

Skolebiblioteket

Skolebiblioteket er både en kunnskapsarena der ulike typer informasjon er tilgjengelig og en kulturarena der leseglede og opplevelse står sentralt. I praksis er disse funksjoner ofte vevd sammen, eller de utfyller hverandre. Viktige samarbeidsparter er folke- og fylkesbibliotekene.

Skolebiblioteket er en annerledes kultur- og kunnskapsarena enn klasserommet. Dette gir muligheter for å skape nye møter mellom elever, lærere, ledelse og skolebibliotekarer på tvers av klassetrinn og profesjoner.

Opplæringslovens § 9-2, andre ledd pålegger ikke lenger skolene å ha skolebibliotek, men elevene må ha tilgang på bibliotek.. Her står det: "Elevene skal ha tilgang til skolebibliotek."

Forskrift til opplæringslovens § 21 presiserer at skolene skal ha skolebibliotek dersom ikke tilgangen til skolebibliotek er sikret gjennom samarbeid med andre bibliotek.

"Bibliotek som ikke ligger i skolens lokale, skal være tilgjengelig for elevene i skoletida, slik at biblioteket kan brukes aktivt i opplæringa på skolen. Biblioteket skal være særskilt tilrettelagt for skolen".

Aurskog-Høland har lese- og skriveopplæring som et prioritert område. Lesestimulering, leselyst og lærelyst er en viktig del av denne opplæringen. Skolebiblioteket er en viktig arena

for lese- og lærestimulering. Skolebibliotek skal derfor være et satsingsområde i Aurskog-Høland.

Skolene må prioritere timer til skolebibliotek av tildelt ressursramme.

Et variert tilbud

Skolebibliotek som læringsverksted og informasjonssenter i skolen er et viktig redskap i arbeidet mot målene i læreplanen. Skolebiblioteket skal være et sentralt informasjonssenter i skolen og kan favne om alle typer læremidler.

Folkebiblioteket er en viktig ressurs for skolebiblioteket når det gjelder materiell, informasjonsinnhenting og kompetanse i bibliotekfaglige spørsmål. Felles dataprogram kan være en mulighet for god utveksling av informasjon.

Kompetanse og samarbeid

Innenfor skolebibliotek er det behov for kompetanseheving på ulike områder. Skolens personale har behov for kompetanse i å bruke skolebiblioteket aktivt i opplæringen og for å legge til rette for elevenes bruk av skolebiblioteket.

Det må være et mål for skolene å utvikle og utnytte best mulig den pedagogiske ressursen som ligger i biblioteket. Tilgjengelighet, hensiktsmessig innhold, samarbeid mellom ulike instanser og utvikling av bibliotekfaglig og pedagogisk kompetanse vil være sentrale elementer i dette.

Slik dagens ressursituasjon er, må kompetanseoppbygging av personalet på folkebiblioteket prioriteres, og erfaringer herfra må nyttes i utviklingen av skolebibliotek i kommunen. Det må legges opp til nettverkssamarbeid mellom folke- og skolebibliotek.

Det må vurderes om kommunen kan opprette en koordinatorfunksjon for skolebibliotektjenesten. Vedkommende vil ha som hovedoppgave å samordne alle skolebibliotek i kommunen med tanke på ressurser, felles innkjøp, samlinger i sirkulasjon og løsning av IT. Her er det viktig med samarbeid med folkebibliotek og med eventuelle pedagogiske sentre eller læremiddelsentraler.

Samarbeid mellom skole og kommunale folkebibliotek og fylkesbibliotek er lovfestet. Folkebibliotekene er pålagt et organisert samarbeid med skolebibliotekene i grunnskolen, og det er utarbeidet veiledende retningslinjer for dette samarbeidet.

For å følge opp det lovhjemlede samarbeidet mellom skole- og folkebibliotek, må det lages en samarbeidsavtale mellom skolebibliotek og folkebibliotek, slik at vi får en bedre utnyttelse av kommunale ressurser og kompetanse.

Synlige, tydelige voksne

De voksne, lærere, bibliotekarer og foreldre, må alle være bevisste på den viktige rollen de har for å gi barn gode lesevaner og for å opprettholde gleden ved å lese. Det er viktig at alle er aktive medspillere og påvirkere i stimuleringen av leselyst og leseferdighet.

Gode hensiktsmessige lokaler

Med gode, hensiktsmessige lokaler plassert sentralt, synlig og lett tilgjengelig vil folkebiblioteket vårt kunne framstå som et kultursenter i nærmiljøet. En naturlig plassering vil derfor være i et fremtidig kulturhus.

4.7 Fritidsklubber og møteplasser for ungdom

Et variert tilbud

Fritidsklubbene er et treffsted, en møteplass for *barn og* ungdom fra 10 år og oppover. Det skal være et "romslig" tilbud, et trygt sted å være, et arnested for positive holdninger.

Fritidsklubbene må være et sted hvor holdningsskapende arbeid vektlegges og på den måten være et forebyggende tiltak for ungdom.

Det må legges vekt på å få til et godt tilbud både for yngre og eldre ungdom. De ulike oppvekstenhetene har ulike behov for møteplasser for ungdom, og vil derfor gi ulike tilbud når det gjelder fritidsklubber, både innholdsmessig, antall tilbud og åpningstider.

Et Ungdommens hus kan ivareta de eldre ungdommenes behov for et aktivitets- og møtested. Det må være opp til målgruppen selv å definere innholdet i et slikt hus. Inkludering og samhandling er et av kriteriene som legges til grunn for denne sektorovergripende planen.

Vi ønsker derfor at et samarbeid mellom Ungdomsrådet og Eldrerådet vurderes i etablering av et Ungdommen hus. Kanskje kan unge og eldre samarbeide om "et sted å være", og dermed dra nytte av hverandres kunnskaper og erfaringer.

Kompetanse

Medarbeiderne har en viktig rolle som veiledere for ungdom, og det må sørges for at de har den nødvendige kompetanse for å ivareta denne rollen.

Barn og unge som sitter i klubbstyret og er med å driver klubben, må også få skoling i nødvendige og aktuelle temaer, slik at de mestrer det ansvaret de har påtatt seg.

Synlige, tydelige voksne

Fritidsklubbmedarbeiderne er en del av nettverket rundt ungdom som består av utekontakt, foreldre, skole og andre fagpersoner. Samhandling mellom alle disse partene er vesentlig.

Inkludering og samhandling

Fritidsklubbene er et sted hvor det ikke stilles særskilte krav for å kunne delta. Her skal det være rom for alle. Klubbene har derfor en unik rolle til å kunne inkludere all ungdom, spesielt minoritetsungdom, og til å legge til rette for å få til en god samhandling ungdom imellom.

Kommunen må søke å finne måter å øke voksentetthet innenfor eksisterende økonomiske rammer. En gruppe med et ressurspotensiale, som ofte blir oversett, er de eldre. Det er menn og kvinner som kan bidra positivt til barnas sosiale utvikling i tillegg til å være til støtte og hjelp med praktiske funksjoner og oppgaver som ellers ikke ville blitt løst. De skal ikke erstatte noen av de tilsatte, men være en tilleggsressurs for fritidsklubben. Det er viktig at de kjenner ansvar og har interesse for barnas utvikling og trygghet. Ordningen må basere seg på frivillighet, og i prinsippet være ulønnet.

Et mulig samarbeid mellom frivillighetssentralen og fritidsklubbene må utredes.

Gode hensiktsmessige lokaler

Fritidsklubbene er også avhengige av gode, hensiktsmessige lokaler. Lokalene må ha rom for ulike aktiviteter, med både rom for utøvende aktiviteter og stillerom eller rom for lekselesing.

4.8 Andre fritidstilbud

4.8.1 Demokratiopplæring

En målsetting under satsingsområdet ”ungdomsmiljø” er at ”kommunen skal satse på å involvere ungdommen sterkere i styring og utvikling av kommunen”.

Det er viktig å stimulere til aktiv deltakelse i de ordinære politiske prosesser, men også legge opp til mer uformelle arenaer hvor myndighetene og ungdom kan føre en dialog om kommunens utvikling. (13) Det er viktig at alle berørte parter møtes før viktige beslutninger fattes.

Vi har etablert Barn og unges kommunestyre og Ungdomsrådet. Dette er viktige arenaer for å få til demokratiopplæring. Disse foraene må videreutvikles som ressurs. Det er viktig med klubbstyre og ungdommelig styring og medvirkning i fritidsklubbene. Ungdom må bli tatt på alvor, og de må få lov å vise sitt engasjement gjennom å selv få være med på å styre klubben. Klubbstyre er også en viktig arena for demokratiopplæring.

Andre mulig tiltak er foreslått i kommuneplanen (2002-2016). Et eksempel er prosjektarbeid i skolen hvor elevene gjør jobber for kommunen. Dette kan være å gjennomføre brukerundersøkelser, lage informasjonsbrosjyrer eller komme med innspill til plansaker. Det kan også være å gjennomføre framtidswerksted en eller to ganger i hver valgperiode i samarbeid med fritidsorganisasjonene. Dette må vurderes for iverksettelse.

4.8.2 Prosjektstøtte

Vi må gi barn og unge muligheten til å søke om midler for å realisere større eller mindre prosjekter. Dette kan skape sterke eierforhold og et mer utviklet ansvar for gjennomføring av prosjekter.

5. Nettverk og foreldrestøttende tiltak

5.1 Nettverk

Alle som arbeider med barn og unge må vite hva de skal gjøre når de er bekymret for et barns utvikling. Det første som skal gjøres er at bekymring deles med foresatte. De ansatte må dyktiggjøres i sitt møte med barn/unge og foresatte for sammen å skape en positiv holdning og søke løsninger. Det er viktig at tiltak blir satt i verk så tidlig som mulig, både sosialt og faglig. De ansatte trenger kompetanse i hvordan ta ”den vanskelige samtalen”.

Foreldre må kunne møte kommunens hjelpeapparat på ett sted. For å ivareta både foreldre og de tilsatte må det etableres nettverk i hver oppvekstenhet. Ved bruk av familiens nettverk kan ansatte i samarbeid med foresatte finne gode løsninger lokalt.

5.2 Foreldrestøttende tiltak

Det må legges til rette for tiltak for ulike foreldregupper hvor foreldre kan få veiledning, informasjon og gis mulighet til diskusjon rundt temaer som angår barnets aldersnivå. Det kan være tiltak/kurs knyttet til helsestasjon, barnehage, grunn- og videregående skole.

6. Eldre som ressurs for barn

I de nærmeste årene vil eldre utgjøre en stor gruppe i samfunnet. Flere kan regne med mange år med god helse og overskudd. De har en variert yrkes- og erfaringsbakgrunn, og eldre utgjør en betydelig og viktig ressurs i samfunnsnyttig arbeid.

Sammen vil eldre og yngre ha glede av meningsfylte oppgaver på tvers av generasjoner og andre skiller i samfunnet. Samvær og samhandling på tvers av generasjoner skaper relasjoner som er viktige for alle. På en naturlig måte kan de eldre bidra til overføring av kultur, tradisjoner, historie, kunnskap og erfaring.

Det må være et mål å etablere gode modeller i barnehagen, skolen, SFO og fritidsklubber for utvikling av samvær og samhandling mellom generasjoner. Ved å knytte nærmere bånd mellom gammel og ung, øker trivsel og trygghet for alle, også utenfor skoletiden. Dette kan for eksempel være modellen med "Skolebesteforeldre", et prosjekt igangsatt av Utdanningsdirektoratet i 2003 på oppdrag fra Utdannings- og forskningsdepartementet. Skolene har også nylig fått tilsendt brosjyren "Generasjoner imellom" som er et prosjekt som skal inspirere til økt samhandling og fysisk aktivitet blant seniorer, barn og unge. Et annet tiltak kan være Ungdommens hus som er omtalt under punkt 4.6.

7. Frivillighetssentralen

Eldre som ressurs for barn kan for eksempel organiseres gjennom Frivillighetssentralen. Det må være en utfordring for Frivillighetssentralen å finne gode tiltak som kan bidra til et rikere oppvekstmiljø. Det behøver ikke bare være eldre som er ressurs for barn, voksne i alle aldre og eldre barn kan hjelpe yngre barn med for eksempel lekser, og vi kan tenke oss unge som hjelper voksne

8. Voksenopplæringen som en ressurs

I voksenopplæringen finnes også kompetanse de blant ansatte og elever som med fordel kan utnyttes i oppvekstenhetene.

9. Sammendrag

Planen skal være et overordnet styringsdokument på oppvekstfeltet, både i forhold til underliggende planer som berører oppvekstfeltet, samt for arbeidet med økonomiplaner og handlingsplaner på kommunalt nivå. I den grad andre enheter knyttes til oppvekstfeltet, gjelder denne planen også i deres prioritering og disposisjoner. Planen er forpliktende.

Et godt oppvekstmiljø og ungdomsmiljø skal være en selvfølge og et varemerke for Aurskog-Høland. Et rikere oppvekstmiljø definerer vi på følgende måte:

- 1. vi har et variert tilbud for alle aldersgrupper*
- 2. de ansatte har høy real- og formalkompetanse innen sine felter*
- 3. miljøet skal preges av synlige, tydelige voksne*
- 4. vi disponerer gode, hensiktsmessige lokaler som er tilgjengelige for alle*
- 5. miljøet er preget av inkludering og samhandling mellom alle involverte parter hvor familie og personlig nettverk har en sentral rolle*

Disse fem kriteriene skal gjelde alle på alle områder som denne planen omfattes av.

Det må utarbeides et felles, forpliktende verdigrunnlag for oppvekstenhetene, enheten for familie- og folkehelse og levekår.

Et inkluderende oppvekstmiljø er et miljø fritt for mobbing og rasisme, der alle er likeverdige og kan være den de er, uansett kjønn, tro, hudfarge, bakgrunn eller seksuell legning.

Å se barnet i helhet stiller krav til koordinering av samlet innsats for barn og unge i kommunen. I alt arbeid må utgangspunktet være barnas beste.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste og barnevernet er tjenester som har en viktig funksjon i det forebyggende arbeidet. Desto tidligere et barn kan få hjelp, desto større mulighet har vi for å oppnå gode resultater. Det er viktig at tjenestene er til stede på barns naturlige arenaer.

Forebyggende helsetjenester omfatter helsesøster, jordmor og psykiatrisk sykepleier for barn og unge. Disse tjenestene må få en sentral rolle på alle arenaer for barn og unge og for deres foreldre.

Kommunen skal tilby foreldrestøttende tiltak for ulike målgrupper.

Skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom er viktige og nødvendige tiltak som må opprettholdes og utvikles.

Kommunen skal ha både kommunale og private barnehager av ulik størrelse og med ulikt innhold og særpreget. Barnehagetilbudet i kommunen skal dekke etterspørselen. Pedagogtetthet i barnehagene må styrkes, og vi må arbeide for å få inn flere menn i barnehagene.

Kommunen må legge til rette for og prioritere arbeidet med å kunne implementere kunnskapsløftet i Aurskog-Høland-skolen. Det må legges til rette for en kontinuerlig kompetanseutvikling i kommunen.

Som et supplement til det tilbudet som gis på den enkelte skole, må elever med spesielle behov kunne tilbys alternative tilbud som en del av, eller istedenfor, den ordinære opplæringen.

Kommunen må utvikle egne kvalitetsvurderinger i tillegg til de nasjonale. Skolene må ha tilgang til et godt støtte- og veiledningsapparat for å forbedre sin virksomhet

Bygningene er kommunens ansvar, og behovene for rehabilitering og fornyelse, som er foreslått i Norconcults rapport om skolebygg, må følges opp.

Samarbeid mellom skolene innad i oppvekstområdene og på tvers av oppvekstområdene er vesentlig for å utvikle en kvalitativ god Aurskog-Høland-skole.

Den kulturelle skolesekken har vært et meget vellykket tiltak som minst må opprettholdes på dagens nivå.

Innenfor fritid har vi et variert tilbud til barn og unge i kommunen. Kommunen har ungdomsmiljø som et satsingsområde. Det må legges vekt på å nå målet på dette området.

Alle skolene i Aurskog-Høland har i dag tilbud om skolefritidsordninger, og det må være en forutsetning at alle som ønsker plass i SFO får det.

Musikk- og kulturskolen må gi et allsidig og variert tilbud til barn og unge innenfor det kunstfaglige feltet. Det må legges vekt på å utnytte den kompetansen som finnes i musikk- og kulturskolen og å få til et godt samarbeid mellom barnehager, grunnskolene, SFO og musikk- og kulturskolen.

For å sikre bedre ressursutnytting og struktur i arbeidet for barn og unge, må det lovhjemlede samarbeidet mellom skole- og folkebibliotek følges opp. Det må vurderes om kommunen kan opprette en koordinatorfunksjon for skolebibliotekstjenesten.

De ulike oppvekstenhetene har ulike behov for møteplasser for ungdom og vil derfor gi ulike tilbud når det gjelder fritidsklubber, både innholdsmessig, antall tilbud og åpningstider.

Et Ungdommens hus kan ivareta de eldre ungdommenes behov for et aktivitets- og møtested. Det må defineres hvem som skal være målgruppe for bruken av Ungdommens hus, og målgruppen må selv definere innhold og bruk av huset.

En gruppe med et ressurspotensiale som ofte blir oversett, er de eldre. Et mulig samarbeid mellom frivillighetssentralen og fritidssektoren må utredes.

Det er viktig å stimulere barn og ungdom til aktiv deltakelse i de ordinære politiske prosesser, men også legge opp til mer uformelle arenaer hvor myndighetene og ungdom kan føre en dialog om kommunens utvikling. De etablerte foraene, Barn og unges kommunestyre og Ungdomsrådet, er viktige arenaer for demokratiopplæring, som må videreutvikles som ressurs.

For å ivareta både barn, foreldre og de tilsatte må det etableres nettverk i hver oppvekstenhet. Ved bruk av familiens nettverk kan ansatte, i samarbeid med foresatte, finne gode løsninger lokalt.

Det må legges til rette for tiltak for ulike foreldregrupper hvor foreldre kan få veiledning, informasjon og gis mulighet til diskusjon rundt temaer som angår barnets aldersnivå. Det kan være tiltak/kurs for foreldre knyttet til helsestasjon, barnehage, grunn- og videregående skole.

Det må være et mål å etablere gode modeller i skolen for utvikling av samvær og samhandling mellom generasjoner. Ved å knytte nærmere bånd mellom gammel og ung, øker trivsel og trygghet for alle, også utenfor skoletiden. Frivillighetssentralen blir en viktig arena.

Prioriteringer som er satt opp i denne sektorovergripende planen, skal etterspørres årlig gjennom rapportering i årsmeldingen.